¿Cómo suena una campana bajo el agua?

DEL PAISATGE PARTICIPATIU A L'ABSÈNCIA DE PAISATGE
DEL PAISAJE PARTICIPATIVO A LA AUSENCIA DE PAISAJE
PAISAIA PARTE-HARTZAILETIK PAISAIAREN ABSENTZIARA

Arantza Lauzirika

Es diu que la vocació està formada de dos moments: visió i missió (visio i missio) (Gomá Lanzón, 2014). Es diu que per al comú dels mortals la visió del món és fragmentària, caòtica i que la massa no té capacitat de visió de conjunt. La lectura fragmentada de certes parts, el porten a creure's capaç d'entreveure una lectura del tot que resulta ser un miratge, com qui fa zàping de canal en canal i acaba creient que ha vist la programació de totes elles, o qui navega per internet, deixant-se portar de la curiositat d'un web o del vídeo de torn i creu dominar l'univers virtual.

Es diu també, que hi ha uns afortunats que tenen una visió completa del mapa, perquè tenen la qualitat d'omplir amb la seva imaginació els buits que els altres són incapaços de veure. Tenen la capacitat clarividents de veure els fragments d'aquest tot (visio) i això els porta a crear objectes (obres d'art), "sense funció utilitària" i posar-les a disposició d'un mateix i dels altres (missio).

Per aquest motiu es diu que l'art és vocacional. Els artistes visionaris, mitjançant la pràctica artística, ajuden a completar la visió general del mapa i fan així més suportable i plaent el nostre pas per la vida.

Es diuen tantes coses ...

En el paisatge polític, sociològic, fins i tot en el físic que ens envolta, habiten molts visionaris, figures rellevants del neo-capitalisme, que al contrari del que podria semblar no pertanyen a l'àmbit de l'art. Potser per això, tenen la fantasia de creure que veuen el mapa complet, un mapa en el qual fan llei els seus interessos per monopolitzar la riquesa de tots mitjançant l'explotació dels recursos comuns. La sobreexplotació condueix a l'esgotament i en despertar del somni, la visió del mapa s'esvaeix deixant-nos sense paisatge. Únicament les peces fixes que sustenten als estaments de poder es mantenen mentre la massa cau en la precarietat indignada. Mentrestant el lema al qual recorre Žižek de Mao Zedong: "Tot sota el cel està en complet caos; la situació és excel·lent ", cobra un sentit inesperat.

On són els artistes quan ningú els necessita?

Malgrat les evidències se segueix dogmatitzant la visio i alguns es creuen en la missio de continuar produint objectes sense funció utilitària des del convenciment d'estar donant suport a les emocions vocacionals. Estan, com deia Valcárcel Medina, on no estem els altres. Viuen en un paisatge situat en la ja antiga modernitat. Com assenyala Castro Flórez (2010 p. 144) "L'art aconsegueix en certes ocasions, exemplificar la tonteria, consumant un pas, fins i tot acrobàtic del pseudo-transgressiu a la frivolitat absoluta"

En "una època en què la cultura és contemplada com allò que és fonamentalment inútil, quelcom que pot ser "retallat" o lliurat als braços escanyolits de la filantropia" (Castro Flórez, 2010, pàg. 146), altres es compliquen l'existència en la recerca d'un paisatge participatiu. Sense esperit visionari però sí observador, proposen una reflexió sobre l'estat del mapa. Renascuts de les cendres de consignes fanzineres de l'era del no future, des de l'actitud contestatària adolescent del vandalisme graffiter, instruïts més tard a les derives domesticades de l'street art, han arribat al convenciment, igual que Tristan Tzara, que queda una gran tasca destructiva per fer. Des de la desconstrucció de la simbologia, plantegen una visió crítica del mapa, des de la perspectiva de Ranciere "l'art no pot fer altra cosa més que saber i voler, mentre que allò bell no pot ser pensat sinó com el que no resulta d'un saber i d'un voler ".

Se dice que la vocación se compone de dos momentos: visión y misión (visio y missio) (Gomá Lanzón, 2014). Se dice que para el común de los mortales, la visión del mundo es fragmentaria, caótica y que la masa no tiene capacidad de visión de conjunto. La lectura fragmentada de ciertas partes, le llevan a creerse capaz de atisbar una lectura del todo que resulta ser un espejismo, como quien zapea de cadena en cadena y termina creyendo que ha visto la programación de todas las ellas, o quien mariposea por internet, dejándose llevar de la curiosidad por una web al video de turno y cree dominar el universo virtual.

Se dice también, que hay unos afortunados que tienen una visión completa del mapa, porque tienen la cualidad de rellenar con su imaginación los huecos que los demás son incapaces de ver. Tienen la capacidad clarividente de ver los fragmentos de ese todo (visio) y ello les lleva a crear objetos (obras de arte), "sin función utilitaria" y ponerlas a disposición de uno mismo y de los demás (missio).

Se dice por ello, que el arte es algo vocacional. Los artistas visionarios, por medio de la práctica artística ayudan a completar la visión general del mapa y hacen así más llevadero y placentero nuestro paso por la vida.

Se dicen tantas cosas...

En el paisaje político, sociológico, incluso en el físico que nos rodea, moran muchos visionarios, figuras relevantes del neo-capitalismo, que al contrario de lo que pudiera parecer no pertenecen al ámbito del arte. Quizá por ello, tienen la fantasía de creer ver el mapa completo, un mapa en el que hacen ley sus intereses para monopolizar la riqueza de todos mediante la explotación de los recursos comunes. La sobrexplotación conduce al agotamiento y al despertar del sueño, la visión del mapa se desvanece dejándonos sin paisaje. Únicamente las piezas fijas que sustentan a los estamentos de poder se mantienen mientras la masa cae en la precariedad indignada. Entretanto el lema al que recurre Žižek de Mao Zedong: "Todo bajo el cielo está en completo caos; la situación es excelente", cobra un sentido inesperado.

¿Dónde están los artistas cuando nadie los necesita?

A pesar de las evidencias se sigue dogmatizando la visio y algunos se creen en la missio de seguir produciendo objetos sin función utilitaria desde el convencimiento de estar dando soporte a las emociones vocacionales. Están, como decía Valcárcel Medina, donde no estamos los demás. Viven en un paisaje situado en la ya antigua modernidad. Como señala Castro Flórez (2010 p. 144) "El arte consigue en ciertas ocasiones, ejemplificar la tontería, consumando un paso, incluso acrobático de lo pseudo-transgresivo a la frivolidad absoluta"

En "una época en la que la cultura es contemplada como aquello que es fundamentalmente inútil, algo que puede ser «recortado» o entregado a los brazos escuálidos de la filantropía" (Castro Flórez, 2010, p. 146), otros se complican la existencia en la búsqueda de un paisaje participativo. Sin espíritu visionario pero si observador, proponen una reflexión sobre el estado del mapa. Renacidos de las cenizas de consignas fanzineras de la era del no future, desde la actitud contestataria adolescente del vandalismo graffitero, instruidos más tarde en las derivas domesticadas del street art, han llegado al convencimiento, al igual que Tristan Tzara, de que queda una gran tarea destructiva por hacer. Desde la deconstrucción de la simbología, plantean una visión crítica del mapa, desde la perspectiva de Ranciere "el arte no puede hacer otra cosa más que saber y querer mientras que lo bello no puede ser pensado sino como lo que no resulta de un saber y de un querer".

Esaten denez, ebokazioak bi momentu ditu: ikuspena eta misioa (visio eta missio) (Gomá Lanzón, 2014). Esaten denez, gizaki gehienontzat, munduaren ikuspena zatikatua da, anabasa, eta jendetzak ez omen du osotasunaren ikuspenaren gaitasunik. Sinetsita daude zati batzuen irakurketa puskatua eginez osotasunaren irakurketa egiteko gai direla, eta aldiz, hori ameskeria baino ez da, norbait telebistan kateaz katea zapeatu ondoren katea horietako guztietako programazio osoa ikusi duela sinestera heltzea bezala, edo Interneten han-hemenka jauzika dabilen norbait bezala: tokatzen den Interneteko bideoarekin ikusminak zirikatuta ibili, eta horrekin online unibertsoa kontrolatzen duena uste duenak bezala.

Esaten denez ere, zorioneko batzuek maparen ikuspen osoa dute, besteek ikusi ezin dituzten hutsuneak irudimenaz betetzeko gai direlako. Gai dira osotasun horren zatikiak ikusteko (visio) eta, horri esker, "funtzio erabilgarririk gabeko" objektuak sor ditzakete (artelanak), eta beren buruaren zein besteen alde jarri (missio).

Horregatik esaten da bokazioa behar dela arterako. Ikuspena duten artistek, arte lanaren bitartez laguntzen dute maparen ikuspen orokorra osatzen eta, hartara, eramangarriagoa eta atseginagoa egiten dute bizitzako gure ibilbidea.

Hamaika entzuteko jaio gara...

Gure ingurune politiko, soziologiko, baita fisikoan ere, ikuspen-iragarle ugari dabiltza, neo-kapitalismoaren pertsonaia inportante asko, itxura batean irudi dezakeenaren kontra arte-eremukoak ez direnak. Beharbada horregatik, ustez mapa osoa ikustearen fantasia dute eta, mapa horretan, guztion aberastasuna monopolizatzeko beren interesak lege bihurtzen dituzte, guztion baliabideak ustiatzearen bidez. Gehiegizko ustiapenak ahidura dakar, eta gure ametsetik esnatzen gara: maparen ikuspena galdu egiten da, eta paisaiarik gabe geratzen gara. Soilik boterearen estamentuen zutarri lana egiten duten pieza finkoak geratzen dira, eta jende-multzoa suminkor erortzen da prekarietatera. Orduan, Žižek-ek gogorarazitako Mao Zedongen esanak ezusteko zentzua hartzen du: "Zerupean dagoen guztia anabasa peto-petoa da; egoera bikaina da".

Non daude artistak inork behar ez dituenean?

Ebidentziak hor egon arren, visio-a dogmatizatzen jarraitzen da, eta batzuek eutsi egiten diote oraindik funtzio erabilgarririk gabeko objektuak sortzen jarraitzeko missioari, emozio bokalizonalei euskarria ematen ari zaizkiolakoan. Valcárcel Medinak zioen bezala, haiek besteok ez gauden tokian daude. Jada antzinakoa den modernitatean bizi dira. Castro Flórezek adierazi bezala (2010, 144. or.), "arteak, batzuetan, txorakeriaren eredu bihurtzea lortzen du, urrats bat harago joanez (piurak eginez bada ere): pseudotransgresiotik erabateko fribolitatera".

"Kultura funtsean alferrikakotzat jotzen da garai honetan, «murriztua» izan daitekeen zerbait da, edo filantropiaren altzo argalean utz daitekeen zerbait" (Castro Flórez, 2010, 146. or.), baina bitartean, beste batzuek paisaia parte-hartzaile baten bila beren burua nekatzen dute. Ikuspen-iragarle espirituruk gabe, maparen egoerari buruzko gogoeta proposatzen dute. No future garaiaren fanzineko goiburuen errautsetatik birsortuak, graffitien bandalismo nerabearen jarrera asaldatura pasa eta, geroago, street artaren deribazio drezatuetan heziak izan dira. Bada, iritzi sendo batera heldu dira, Tristan Tzarak egin bezala: suntsipen lan handia dago artean egiteko. Sinbologia desmuntatzearen bidez, maparen ikuspegi kritiko bat planteatzen dute, Rancièreren ikuspegi kritikoari helduz: "arteak jakin eta nahi izan, beste ezer ez dezake egin eta, aldiz, pentsatu behar da ez jakitetik eta ez nahi izatetik datorrela edertasuna".

ACVIC
CENTRE D'ARTS
CONTEMPORÀNIES

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Ajuntament de Vic

Associació per a les
Arts Contemporànies

SENSE PAISATGE
SIN PAISAJE
PAISAIARIK GABE

Mawatres (Juan Pablo Orduñez)

El paisatge és un constructe, un concepte que ens permet interpretar culturalment i estèticament les qualitats d'un determinat territori o paratge. Per això, el paisatge no és quelcom que hagi existit sempre, és un fenomen que no existeix sense observador, però sobretot és una invenció pròpia de l'art.

La intervenció ocupa un espai, un paisatge? amb l'objecte de modificar o alterar el seu sentit. Si la intervenció artística té un sentit crític ha d'existir una reelaboració material o conceptual d'allò intervingut. El paisatge hi és per garantir la mirada subjectiva; la intervenció, per capgirar el paisatge.

El paisatge de Sant Romà de Sau ja va ser intervingut i voltejat dolorosament per un règim més preocupat pel control de les forces de producció que per la vida de les persones. Ara, Mawa, no només "mapeja" novament aquest paisatge, sinó que redefineix els marcs del mateix, qüestiona visions preestablertes i sobretot implica nous agents.

La seva recerca no és finalista, es quelcom tan sincer i tan difícil com voler convertir la intuïció en mètode. No hi ha desenllaç sinó recull d'imatges, veus, sons que es van teixint de formes diverses i que es presenten com un trama complexa de sensacions, sabers i suggeriments.

No és documental encara que hi ha document; hi ha una habilitat pràctica que ens mostra la identificació entre el que es diu i com es diu mantenint fora de perill la complexitat. L'autor ens proposa una forma de coneixement que és aliena a estils i normes. I és aquí on ens veiem interpel·lats. No hi ha espectador sinó còmplice; no es planteja la possibilitat de veure sense "saber veure".

"Sense paisatg e", és un paisatge que cal "saber veure".

Sant Romà de Sau. Vídeo. 04:00 min.

Es sobrevola el lloc a bord de la memòria. Es viatja en el temps amb el mapa subjectiu del relat. S'avança fins al punt de fuga per travessar-lo amb la brúixola de l'experiència. La inundació no ha pogut ofegar totes les veus.

Es va obrint el dia, sentim la superfície de l'aigua com una làmina feta de murmuris. Al davant, la muntanya, va deixar de fabricar ressons fa molt de temps.

El recorregut es va plegant sobre el mapa mentre ens acostem al lloc assenyalat i veiem que és la pedra tallada del sòcol de la torre. Llavors, de sobte, el temps gira, canvia el rumb, es sincronitzen els records i s'obre l'horitzó.

Com sona una campana sota l'aigua?

* Projecte expositiu realitzat a ACVic Centre d'Arts Contemporànies, octubre 2014. www.acvic.org

El paisaje es un constructo, un concepto que nos permite interpretar cultural y estéticamente las cualidades de un determinado territorio o paraje. Por ello, el paisaje no es algo que haya existido siempre, es un fenómeno que no existe sin observador, pero sobre todo es una invención propia del arte.

La intervención ocupa un espacio, ¿un paisaje? con el objeto de modificar o alterar su sentido. Si la intervención artística tiene un sentido crítico ha de existir una reelaboración material o conceptual de lo intervenido. El paisaje está ahí para asegurar la mirada subjetiva; la intervención para voltear el paisaje.

El paisaje de Sant Romá de Sau ya fue intervenido y volteado dolorosamente por un régimen más preocupado por el control de las fuerzas de producción que por la vida de las personas. Ahora, Mawa, no solo "mapea" nuevamente este paisaje, sino que redefine los marcos del mismo, cuestiona visiones preestablecidas y sobre todo implica a nuevos agentes.

Su investigación no es finalista, se basa en algo tan sincero y tan difícil como querer convertir en método la intuición. No hay desenlace sino recopilación de imágenes, voces, sonidos que se tejen de formas diversas y que se presentan como un trama compleja de sensaciones, saberes y sugerencias.

No es documental aunque hay documento; hay una habilidad práctica que nos muestra la identificación entre lo que se dice y cómo se dice manteniendo a salvo la complejidad. El autor nos propone una forma de conocimiento que es ajena a estilos y normas. Y es ahí donde nos vemos interpelados. No hay espectador sino cómplice; no se plantea la posibilidad de ver sin "saber ver".

"Sin paisaje", es un paisaje que hay que "saber ver".

Sant Romá de Sau. Video. 04:00 min.

Se sobrevuela el lugar a bordo de la memoria. Se viaja en el tiempo con el mapa subjetivo del relato. Se avanza hasta el punto de fuga para vadearlo con la brújula de la experiencia. La inundación no ha podido ahogar todas las voces.

Se va abriendo el día, sentimos la superficie del agua como una lámina hecha de murmullos. De frente, la montaña, dejó ya de fabricar ecos hace mucho tiempo.

El recorrido se va plegando sobre el mapa mientras nos acercamos al lugar señalado y vemos que es la piedra tallada del zócalo de la torre. Entonces, de pronto, el tiempo gira, cambia el rumbo, se sincronizan los recuerdos y se abre el horizonte.

¿Cómo suena una campana bajo el agua?

* Proyecto expositivo realizado en ACVic Centre d'Arts Contemporànies, octubre 2014. www.acvic.org

Paisaia konstrukzio bat da, lurralde edo paraje jakin bateko nolakotasunak kulturaren eta estetikaren aldetik interpretatzeko modua ematen digun kontzeptu bat. Horrenbestez, paisaia ez da beti existitu den zerbait, behatzailerik gabe existitzen ez den fenomeno bat da, baina batez ere artearen berezko asmakizun bat da.

Interbentzioak espazio bat betetzen du (pasaia bat?), bere zentzua aldatzeko asmoz. Interbentzio artistikoak zentzu kritiko bat baldin badu, interbentzioaren objektua materialki edo kontzeptualki birlandu egin behar da. Paisaia hor dago begirada subjektiboa segurtatzeko; interbentzioa, berriz, paisaia alderantzikatzeko.

Sant Romá de Sauko paisaian esku hartu zuten jada, baita oinazez alderantzikatu ere, erregimena kezkatuago baitzegoen ekoizpen-indarrak kontrolatzearekin, pertsonen bizitzekin baino. Orain, Mawak paisaia hori berriz "mapatu" du, baina gainera, bertako markoak birdefinitu ditu, aurrezarritako ikuspenak auzitan jarri, eta batez ere, eragile berriak inplikatu ditu.

Bere ikerketa ez dago helburu batera bideratuta: sena metodo bihurtzea bezalako asmo zintzo bezain zailean oinarritzen da. Ez da korapilorik askatzen; aldiz, era askotan ehuntzen diren irudiak, ahotsak, soinuak biltzen dira, eta sentsazioen, jakiturien eta iradokizunen mataza korapilatsu baten forman aurkezten.

Ez da dokumentala, baina badu dokumentua. Badago trebezia praktiko bat, esaten denaren eta esateko moduaren arteko identifikazioa erakusten diguna, betiere konplexutasunari izkin egin gabe. Egileak estiloei eta arauei arrotza zaien ezagutza modu bat proposatzen digu. Eta hor egiten zaigu deia. Ez dago ikuslerik, konplizea baizik; ez da adierazten ikustearen aukera "ikusten jakiterik" gabe.

"Paisaiarik gabe" "ikusten jakin" behar den paisaia da.

Sant Romá de Sau. Bideoa. 04:00 min.

Tokiaren gainetik hegaldatzen, memorian muntatuta. Narrazioaren mapa subjektiboari lotuz denbora zehar bidaian. Ihes-punturaino aurreratzen, eta esperientziaren iparrorratzaz (h)ura zeharkatu. Uholdeak ezin izan ditu ahots guztiak ito.

Eguna zabaltzen doa, uraren gainazala zurrumurruz osatutako mintza dela sentitzen dugu. Aurrez aurre, mendia, oihartzunak ehuntzeari aspaldi utzitakoa.

Ibilbidea tolestuz doa maparen gainean adierazitako tokira heldu ahala, eta ikusten dugu dorrearen oinaldeko harlandua dela. Orduan, bat-batean, denborak jira egin du, noranzkoa aldatu du, oroimenak sinkronizatu dira, eta horizontea zabaldu da.

Ze soinu du kanpai batek urpean?

* ACVic Centre d'Arts Contemporànies-en burututako erakusketa proiektua, urria 2014. www.acvic.org